

Pál Erika

A kultúraspecifikus ismeretek jelentősége a magyar mint idegen nyelv oktatásában *

A nyelv – kulturális beágyazottsága révén – idegen nyelvként való tanítása során „megköveteli” a kultúrájával való egységet; kulturális háttérismeretek nélkül nem lehet igazán megérteni egy nyelvet, miként a kultúra tényleges megismeréséhez is szükség van a nyelvtudásra. A nyelv kifejezései, frazeológiai a kulturális, történelmi örökség *lenyomatai*, ezek felfedezése és megfejtése, akár az etimologizálva tanítás-tanulás már kezdő szintű nyelvtanulók számára is hallatlan intellektuális élmény és motiváló erő.

A saját anyanyelvét idegen nyelvként tanító tanárral és főként a nyelvkönyvíróval szemben támasztott elvárás egyfajta meghasonult állapot, miszerint elidegítve magától anyanyelvét, az idegenek szemszögéből, azaz kívülről, külső szemlélőként, mégis az anyanyelvi beszélők biztonságával és természetességével közelítsen nyelvéhez: akkor tudja a nyelv szabályait, törvényszerűségeit, a társadalmi konvenciókat és ezek nyelvi vonatkozású megnyilatkozásait megérteni és megértetni.¹ Külföldiek magyaroktatása során talán könnyebb szerep – ugyanakkor nagyobb kihívás és sikerélmény – anyanyelvi mivoltunktól elvonatkoztatni, és a nyelvet működése közben tetten érni; nyelvkönyvíróink is jórészt ezt a szerepet vállalják fel, s a nyelvre (a grammatikára) összpontosítják figyelmüket. A saját kultúránk természetes számunkra, éltető közegünk, és kevésbé véljük feladatunknak a magyar „valóság” megfoghatóvá tételét, azonban az idegen kultúrkörből érkező nyelvtanuló számára – különösen célországi tartózkodása során – az adott kultúra „másság”-jegyei a legszembetűnőbb vonások, mégis megértésük, elsajátításuk és alkalmazásuk a legnehezebb a nyelvtanulás során, és több időt vesz igénybe, mint a nyelvi kompetencia kialakítása. A befogadó társadalom viselkedés-etikettje, a célnyelvi gesztusnyelv, illetve mimika rendszerének dekódolása, majd produkálása, a célnyelvi térközszabályozás és az ehhez hasonló problémák a nyelvtanuló számára mind megtanulandó ismeretek ugyanúgy, mint az ezekhez kapcsolódó idegen nyelvi kontextusban használatos nyelvi kifejezésmód. A sikeres kommunikáláshoz a nyelv-

---

* Az eredetileg a X. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszusra készült előadás szövegváltozata

¹ Másokat könnyű kívülről látni, majd sztereotípiákba sűríteni, de magunkról képet igazán akkor kapunk, ha konfrontálódunk másokkal, ugyanis így rögtön kiütöközik az a *sajátosság*, ami valójában a *másság* – az, ami eltér, megkülönböztet és egyedivé tesz bennünket.

tanulónak tehát a nyelvi kompetencián túl birtokolnia kell a szociolingvisztikai, szövegalkotói és stratégiai kompetenciákat is, azaz a nyelvtanítás során a kommunikatív kompetencia kiépítése a cél, a *mit* és *hogyan* mellett a *hol*, *mikor* és *kinek* válaszai.² Az anyanyelvi beszélők kultúraspecifikus szociolingvisztikai érzékenysége és önkéntelen hibátűrési mechanizmusa – miszerint jobban tolerálják a nyelvi hibákat, mint a célnyelvi kulturális szokások (beleértve a nyelvi konvenciók) elleni „vétségeket” – mutatja a kulturális ismeretek domináns szerepét a társas kapcsolatokban. A dominancián kívül a kulturális ismeretek egzisztenciális szerepe is magától értetődő, esetlegesen nemcsak negatív irányba befolyásolhatja a kommunikáció sikerességét, akár meg is gátolhatja azt.³

De vajon magyar nyelvkönyveink felvállalják-e az országismereti, a kultúrkörünkhöz szervesen tartozó tudnivalók közvetítését, valamint fektetnek-e arra hangsúlyt, hogy metanyelvi kommunikációs rendszerünket is bemutassák?

Úgy vélem, általánosságban elmondható a magyar nyelvkönyvek szerzőiről, hogy elsődleges feladatuknak – a Chomsky által definiált – nyelvi kompetencia és performancia kiépítését tekintik, s mivel nem áll rendelkezésükre a magyar nyelv átfogó, funkcionális szemléletű grammatikai leírása, munkáikat ennek pótlása nagymértékben uralja.

A magyar nyelvkönyvek alapvető tipizálása szerint egyrésztől *egynyelvű*, illetve *közvetítő nyelvet használó*, másrésztől *hazai*, illetve *külföldi kiadású* könyvekről beszélhetünk. A közvetítő nyelv bizonyos értelemben a megelőlegezett „tanári hang”, magyarázat; segítségével a diák alkalmas önálló tanulásra forrásnyelvi környezetben és a célországban egyaránt. Általában a határainkon kívül jelennek meg közvetítő nyelvű könyvek (l. *Hungarian – Anglia, Lépésről lépésre – Ausztria, Szia – Ausztria, Szituációk – Németország*) a célzott befogadói réteg heterogenitása miatt, de az egyedülálló vállalkozásban három közvetítő nyelvű *Itt magyarul beszélnek* c. és az angol közvetítő nyelvű *Hungarian for foreigners* c. nyelvkönyvek hazai kiadásúak. Az egynyelvű könyvek – a célszági, azonnali kommunikációs igény miatt – a nyelv használhatóvá tételére törekednek, a mai magyar nyelvet és valóságot kiválóan ábrázolják, a közvetítő nyelvet használó könyvek viszont szívesen írnak a *nyelvről*, nagy kedvvel bocsátkoznak grammatikai magyarázatokba, levelezésekbe – akár a beszélt nyelv, a nyelvhez tartozó kultúra háttérbe szorítása árán is. A legtöbb szerző – függetlenül attól, hogy használ-e közvetítő nyelvet vagy sem, itthon vagy külföldön jelenteti-e meg könyvét – ígéri, hogy nyelvkönyve ország-

² Vö. Canale–Swain (1980) négykomponensű kommunikatív kompetenciamodelljével (In: Bárdos Jenő: Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata, Bp., 2000. 94-95.).

³ Hiába ismeri a tanuló pl. az összes köszönési formát, ha nem tudja, mely szociolingvisztikai kontextusban melyiket használhatja, s a variációk bőségében, kétségei és gátlásai közepette elnémul.

ismereti, kulturális tudnivalókat is tartalmaz, azonban csupán két könyv vállalkozott arra, hogy állandó rovatot, tematikus egységet teremtsen ehhez.⁴

Mindkét könyv angol közvetítő nyelvet használ, azonban a párhuzamba állítás érdekességét fokozza a megjelentetési helyszín különbsége: PONTIFEX ZSUZSA *Hungarian* c. könyve a Teach Yourself-sorozat keretében, 1993-ban Angliában jelent meg, LAKOS DOROTTYA *Hungarian for foreigners - Magyar nyelvkönyv külföldieknek* c. nyelvkönyve pedig 1998-ban, Magyarországon; mindkettő kapható itthon könyvesbolti forgalmazásban. A két könyv hasonlóságot mutat abban, hogy a magyar kultúrára, nyelvhasználatra vonatkozó ismeretek nem öncélú információk, a tananyag megértését segítik; olyan szociolingvisztikai magyarázatok, melyek életszerűvé, hitelessé és érthetővé teszik a lexikai, grammatikai alakokat, azonban kiragadva, önálló olvasásban is egészek. Megjelenési formájukban különböznek: PONTIFEX ZSUZSÁNÁL a *Magyarország és a magyarok* c. fejezet a leckeépítkezés szerkesztésének része, minden leckében kötött helye van; LAKOS DOROTTYA nyelvkönyvében az értelmezés, a magyarázat igénye tagolja a párbeszédet figyelemfelhívó tipográfiai kiemelésekkel (a *lexikai* anyag zöld, az *országismereti* tudnivalók sárga és a *nyelvtani* ismeretek kék színnel jelölt táblázataival). A két könyv tartalmi összevetését nehezíti nyelvi ütemezésük és ebből adódó nyelvi szintjeik különbözősége; ámbar mindkét nyelvkönyv kezdőknek íródott: LAKOS DOROTTYA 10 leckében (144 oldal terjedelemben), PONTIFEX ZSUZSA 21 leckében (328 oldal terjedelemben) írta meg könyvét, ezzel középhaladó szintre eljutva.

Vizsgáljuk meg, mely sajtáságokat tekinti magyar országismereti tudnivalónak a fent említett két nyelvkönyv.⁵

Mindkettő foglalkozik a *magyar név* sajátos sorrendjével, az asszonynevek választható változataival, a *köszönési* rendszerrel, a *megszólítással*, a *telefonálás* terminológiájával és forgatókönyvével, a *címzéssel*, említik a *páros testrészek* egyes számú használatát, bemutatják *fizetőeszközeinket*, a városi *közlekedést*, szolgálnak beszél nyelvi kifejezésekkel és használatukkal (LAKOS: *bocs*, *viszlát*, PONTIFEX: *tes-sék*, *foglalt*, *szabad*). Ezenkívül PONTIFEX ZSUZSA leírja a *bemutakozás* és a *tegeződés* protokollját, megmagyarázza a *tegezés*, *magázás*, *önözés*, *tetszikelés* különbségét⁶, szót ejt a *magyar konyháról*, a *magyar vendégszeretetről*, az étkezés és vendégeskedés udvariassági kötöttségéről, definiálja a *vendéglátóhelyeket*, tájékoztat a *borravaló* módozatairól és mértékéről, bevezet a magyarországi *bevásárlás* rej-

⁴ Állításom az utóbbi tíz éven belüli (hazai és külföldi kiadású), elterjedt és kedvelt magyar nyelvkönyvekre vonatkozik.

⁵ Bár közvetve minden egyes megnyilatkozás „nyelvet tanít” és kultúrát közvetít, az értékelésben a kifejezetten országismeretnek szánt részekre (LAKOS DOROTTYA könyvében a sárgával jelölt, *Information* című, PONTIFEX ZSUZSA könyvében a *Magyarország és a magyarok* c. fejezetekre) utalok.

⁶ LAKOS DOROTTYA a *Grammar* (18.) keretében mutatja be a *tegezést* és a *magázást* (*ön* és *maga*, de nem részletezi a kettő használatbeli különbségét).

telmeibe és a *postai* ügyintézésbe. Figyelemre méltó a bevezetőben említett „kívülről közelítő”, a külföldi szerepébe bújó magatartása és problémamegoldó gondolkodása: ”If you do not know the name of the item you want to buy, just point to it and say: **Ezt** (pron. „eszť”), **legyen szíves**. *This one, please*”, „If you cannot say where you want to go in Hungarian, write the address down, show it to the driver and say: **Ide, legyen szíves**. *Here, please*” etc.⁷ Könyvének második részében⁸, a tananyag koncentrikus építkezésével mélyíti a már tanultakat és kiegészíti a *magyar életstílus és szabadidő, lakhatási szokások, a magyar közvetlenség, a tabutémák hiányának* (l. jövedelem), *családi ünnepek, szinterminológia, vallási, esküvői szokások, a házasodás terminológiája* stb. bemutatásával. Mindezekből következik, hogy PONTIFEX ZSUZSÁNÁL a *Magyarország és a magyarok* domináns leckerész; olvasmányosan és hitelesen, a nyelvi használhatóságot szem előtt tartva segíti a nyelvtanulást.

Azonban engedjék meg egy negatív megjegyzés, amely már túlmutat az említett két vizsgált nyelvkönyvön, de érinti azokat is: sajnálatos, hogy magyar nyelvkönyveink (különösen a közvetítő nyelvet használók, melyek alkalmasak idegen nyelvű magyarázatokra) a magyar nyelvet nem egységében, szerveződő logikáján keresztül, szemléleti – és ebből fakadó szerkezeti – sajátosságait megragadva mutatják be.

A kultúraspecifikus ismeretek tanítása nem merül ki az ún. országismereti tudnivalók bemutatásával, kultúrkörünk nyelvi viselkedésünkben is megmutatkozik, verbális kommunikációnkat társadalmi és kulturális konvenciók szabályozzák; ennek szemléletes példái a *tegezés–magázás–önözés–tetszikezés* választéka, a *köszönés* kifejezései, a *megszólítás* fajtái stb.

A továbbiakban – kiválasztva a külföldiek által egyik legnehezebbnek ítélt problémát – a **köszönési rendszer** bemutatását értékelem LAKOS DOROTTYA és PONTIFEX ZSUZSA könyvében. A köszönési rendszer hűen tükrözi kultúránk sajátos verbális szokásrendszerét (l. a nem-, kor- és státus-specifikus nyelvhasználatot), ugyanakkor e terület szociolingvisztikai megközelítése felhívja a figyelmet arra, hogy a magyar mint idegen nyelv oktatásban a nyelvi formák tanítása elképzelhetetlen a kulturális, szociális tényezők és a kontextus összefüggése nélkül.

A napszakok szerinti köszönési formák

Első lépésként mindkét könyv a napszakok szerinti köszönési formát mutatja be. LAKOS DOROTTYA könyve rajzos képek segítségével ábrázolja a különböző kommunikációs viszonyokat, PONTIFEX ZSUZSA időintervallumok közé szorítja a felosztást: vé-

⁷ 56. oldal

⁸ PONTIFEX ZSUZSA két részre tagolja könyvét, meghatároz egy ún. túlélő szintet (Part One 5 leckéje – az imént ebből vettük a címszavakat) azok számára ajánlva, akik üzleti útra, rövidebb itt-tartózkodásra érkeznek hazánkba, majd felkínálja a kötetben belüli továbbtanulás lehetőségét (l. a Part Two 16 leckéjét).

leménye szerint kb. délelőtt 10 óráig mondható a *Jó reggelt (kívánok)!*, 10 és este 7 óra között a *Jó napot (kívánok)!*, 7 óra után a *Jó estét (kívánok)* és késő este a *Jó éjszakát (kívánok)!* köszönési forma. Szerintem a 'reggel' és az 'este' napszakok használata erősen összefügg a beszélő pihenéshez való viszonyával, utal felkelésének, illetve lefekvés szándékának idejére,⁹ s megfeleltethető a sötétedés folyamatával.¹⁰

A *Jó éjszakát (kívánok)!* csak formailag mutat egyezést a többi napszakot használó köszönéssel, ugyanis ez az elköszönést, a búcsúzást árnyalja; abban az esetben használjuk, ha beszélgetőpartnerünknek tudtára kívánjuk adni: készülünk a lefekvésre/elalvásra.¹¹ Egyik vizsgált könyv sem tér ki e sajátos attitűdbeli utalásra, csupán a késő esti időpontban szokásos elköszönési formaként mutatja be.

PONTIFEX ZSUZSA a napszaknak megfelelő köszönést hivatalos szituációkban véli használhatónak¹², LAKOS DOROTTYA definíciója szerint e köszönések semleges töltetűek, használható hivatalos és személyes ismerősök körében egyaránt.¹³ Mindkét állítás igaz (noha egymásnak némiképp ellentmondanak), és mi, anyanyelvűek értjük, miért ezeket az aspektusokat emelik ki a szerzők, de a külföldiek számára ez nem elegendő, bővebb kifejtést igényelnek. Valóban inkább a személytelen, hivatalos szituációk köszönése a napszakok szerinti teljes(!) forma (megfelelő hangsúllyal, testtartással, esetleg mosollyal), az idegenek, távolabbi ismerősök udvarias, kissé távolságtartó üdvözlése. Ugyanakkor a *Jó reggelt!*, *Jó éjszakát!//Jó éjt!* köszönések újabb funkciót nyernek az ébredés és elalvás intim szituációiban: legközelebbi hozzátartozóinkat is – és azokat is, akikkel osztozunk ebben a helyzetben – reggel, este így köszöntjük. Ezekben az esetekben a rövid forma nem udvariatlan, gyakran teszünk hozzá megszólítási formákat is; a teljes forma egyfajta körülményességet, merevséget tükrözne ilyenkor (*Jó éjt, anyu! – Jó éjszakát kívánok, anyu!*).

Mindkét könyv említést tesz a *kívánok* igével bővített teljes köszönési forma udvariasabb voltára (vö. *Jó napot! – Jó napot kívánok!*), párhuzamot vonva a *Viszontlátásra! – Viszlát!* elköszönő alakokkal, ahol a rövid alak bizalmaskodó, hétköznapi, kevésbé udvarias¹⁴. A telefonos szituáció leírásakor a *Viszontlátásra!* példáján megemlíti LAKOS DOROTTYA a *Viszonthallásra!* elköszönő formát.¹⁵ (A külföldiek körében szerencsére nem népszerűsíti ennek egyre inkább terjedő, hátborzongató rövid alakját, a *Viszhall!-t!*)

⁹ Innen eredhet az álmodozó ironikus visszarángatása a valós világba, a realitások közé a *Jó reggelt!* köszönéssel.

¹⁰ Nyáron gyakran hallani *este 7 óra körül is Jó napot (kívánok)!*-ot, ugyanakkor télen már délután 6 óraker is mondják a *Jó estét (kívánok)!* formát.

¹¹ Tehát hajnalban a taxisofőr elköszönhet így utasától, mivel feltételezi lefekvés szándékát, de a korrekt elköszönési forma az utas részéről a *Viszontlátásra!*, főként, ha még tudja, hogy szolgálatban marad.

¹² 19. oldal

¹³ 13. oldal

¹⁴ LAKOS: 40, 49; PONTIFEX: 19.

¹⁵ Az eredeti könyvben lévő tipográfiai kiemelés felhívás a szó értelmezésére (37.).

A tegezés köszönései

Mindkét könyv a tegezõ viszonyban szokásos *Szia!*, *Szevasz!*, *Szervusz!* köszönési formákat nevesíti, de a stiláris különbségekre és az ebbõl fakadó használati szórádásra egyik sem hívja fel a figyelmet. LAKOS DOROTTYA szabályában leírja, hogy ezek az alakok használhatók a gyerekek egymás közötti beszédében és a családtagok, a baráti kör, a fiatalok, kollégák körében¹⁶. PONTIFEX ZSUZSA kiegészíti a köszönési formákat többes számú alakjakkal, s megemlíti, hogy ezek a köszönések napszaktól függetlenül, találkozáskor és távozáskor egyaránt használhatók. Úgy vélem, nincs igaza abban, hogy a *szervusz* alakot régimódinak, az idõsebb generáció kifejezésének tartja.¹⁷ A *szervusz* ma is használatos, emelkedettebb, finomabb hangvételû a *sziá*-nál, fiatalok idõsebbek tiszteletteljes tegezésekor köszönnek így – akár hozzáfûzve nevet, státuszt, a családban betöltött pozíciót, hogy ezzel nyomatékosítsák tiszteletüket és egyben köszönetüket a tegezési lehetõségért (*Szervusz, Pista bácsi! Szervusz, Tanárnõ! Szervusz, nagymama!*). A *szervusz*-hoz a *szevasz*-t érzem közelebb, annál viszont bizalmasabb, kevésbé elegáns; az ifjúsági szóhasználatot kevésbé jellemzi. A *szia* – mint a legközvetlenebb forma – kifejezetten a gyerekek és a fiatalok körében, az azonos korosztályon belül és a közvetlen családban használatos.¹⁸

A tiszteletadás sajátos formája a magyar köszönési rendszerben

Egyedülálló nyelvünkben a *Kezét csókolom!*¹⁹, *Csókolom!* köszönés, nem- és korszpecifikus: a nõ és az idõs emberek kivételezett státusát tükrözi kultúránkban, õket illeti ez a forma. PONTIFEX ZSUZSA szerint minden napszakban mondhatjuk találkozáskor és távozáskor egyaránt. Azt az eshetõséget, hogy felnõtt nõ *Csókolom*-mal köszönjön idõs férfinak, kevésbé tartja valószínûnek, a *Kezét csókolom*-ot teljességgel kizárja.²⁰ Igazat adhatunk a feltételezésnek: kultúránk elsõsorban a nõt „tisztelettel”, majd utána veszi figyelembe a kort; azonban a nyelvszokás élteti ezt a szituációt is, különösen, ha régi, közvetlen kapcsolatról van szó, ilyenkor megszólítási forma is gyakran társul hozzá (*Csókolom, Szabó bácsi!*, *Csókolom, Béla bácsi!*). *Kezét csókolom*-mal férfi köszön nõnek, fiatal nõ idõs hölgynek, vagy kisgyerekek felnõtteknek – állítja fel a szabályt LAKOS DOROTTYA²¹. A férfi–nõ kommunikációban a teljes forma jelen esetben is udvariasabb, bár gyakran hallani *Csókolom, Kézcsókom* formákat is.

¹⁶ 13. oldal

¹⁷ 29. oldal

¹⁸ Egyik könyv sem említi a *Helló! / Hellósztok!* nemzetközivé vált „jövevény-köszönéseket”, de használatuk gyakorisága, a magyaros átírás, illetve többesítés, valamint búcsúzárként is betöltött szerepe miatt érdemes rá odafigyelnünk.

¹⁹ Kiejtésben gyakran: *Kezi(t)csókolom!*

²⁰ 129. oldal

²¹ 13. oldal

Úgy vélem, a magyar köszönési rendszer nem könnyű, és számunkra, anyanyelvi beszélők számára sem minden esetben egyértelmű a megfelelő forma kiválasztása (amint láthattuk, a két szerző sem volt mindig azonos véleményen); ráadásul a nyelvi divat és a változás ez esetben könnyen megdöntheti a bejáratott nyelvi szokásokat.²² Külföldiek számára köszönési formáink tanítása egyrészt akkor lehet eredményes, ha a funkcionalitás dominál (mely a nyelv szituációtól függő, az adott kultúrába ágyazott, szociálisan helyes használatára figyel), másrészt ha sikerül a *rendszer* egészében, pontosan bemutatnia. A vizsgált nyelvkönyvek helyesen a szokást, a használatot vették alapul, azonban rendszerük némiképp széttöredezett: LAKOS DOROTTYA *Hungarian for foreigners* c. könyvében a köszönés témája az 1. leckében (13. o.), az ehhez kapcsolódó stiláris magyarázat a 2. lecke nyelvtani fejezetében (!) (40. o.) olvasható, valamint a témával foglalkozik még 2. (37.) és a 3. lecke (49.) egy-egy utalása is. PONTIFEX ZSUZSA *Hungarian* c. könyvében a köszönéssel az 1. (19.), a 2. (29.) és a 9. leckében (129.) foglalkozik.

Nem térnek ki a szerzők a különböző köszönési formák funkcionális használhatóságára, a köszönéssel kifejezhető udvariassági fokozatok magyarázatára és a köszönés etikettjére sem, holott a közvetítőnyelv használata lehetővé tenné ennek kifejtését. Ezek hiányában nem teljes a magyar kultúrát bemutató törekvésük, így csupán egy ország, nép vagyunk, akik egyaránt literben mérik a benzint és tejet, dkg-ban kérik napi bevásárlásuk során a felvágottat és sajtot, születésnapjuk mellett megünneplik névnapjukat is, erős kávé és citromos-cukros teát isznak, fűszeres (pirospaprikás) ételt esznek, családtagjaikon kívül *bácsinak*, *néninek* szólítják az idegeneket is (akár tegezés mellett!), az ismerősök belépnek egymás intim zónájába, és puszival köszöntik egymást... Hol maradnak azok a tájékoztatók, amelyekből kiderül, hogy a köszönési forma megválasztásánál a beszélők viszonyát, nemét, státusát és korát, valamint bizonyos esetekben a napszakot kell figyelembe venni; s hogy a nők és az idősek megkülönböztetett tiszteletnek örvendenek kultúránkban, így mindig a férfi a nőnek, a fiatalabb az idősebbnek, a gyerek a felnőttnek köszön előre?! Valamint: a felénk érkező (gyakran baráti kézfogással párosuló) *Szervusz* a tegezésre való engedély megadása, ilyenkor a megismételt *Szervusz* a köszönés fogadásán túl a tegezés elfogadását is jelenti – s ezek csupán e most vizsgált témakör hiányzó sarkalatos problémái!

A beszélő (akár magyar anyanyelvű, akár idegen ajkú) a kommunikációs helyzetet mérlegelve a birtokában lévő nyelvi lehetőségekből választja ki a megítélése szerinti legjobbat. Rajtunk áll, hogy felkészítjük-e a külföldieket a különféle kommunikációs helyzetekre, és megtanítjuk-e számukra a szükséges – verbális és nem verbális – kultúrafüggő viselkedésformákat.

²² Az *Üdvözlöm, Tiszteletem* köszönések reneszánszukat élik a mobiltelefonon üzletet kötők körében, hiszen ezek sokkal megnyerőbbek, udvariasabbak és nyájasabbak a személytelen, „elcsépel” *Jó napot kívánok!*-nál, másrészt használóik számára az „egy közös kasztba való tartozás” és az „egy nyelvet beszélünk” üzenetrege is megvan.